

STORTINGET

Innst. 329 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:250 S (2025–2026)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Kjersti Toppe om å øke andelen institusjonsplasser i ideelle barnevernsinstitusjoner

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for å øke den ideelle andelen av institusjonsplassene i barnevernet til 40 prosent innen 2030. Den offentlige andelen institusjonsplasser skal ikke reduseres.
2. Stortinget ber regjeringen inkludere ideelle tilbydere i arbeidet med omstillingen til ny institusjonsmodell (tun-modell), jf. Kvalitetsløftet.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at ideelle barnevernsaktører gis forrang ved konvertering av enkeltkjøp til driftsavtaler og ved behov for økt institusjonskapasitet.
4. Stortinget ber regjeringen øke grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet og sikre at akuttberedskapen drives i offentlig og ideell regi. Grunnkapasiteten skal beregnes med en tilstrekkelig overkapasitet for å ta høyde for variasjoner i etterspørsel og akutsituasjoner.
5. Stortinget ber regjeringen utrede en egen etablerings- og omstillingsstøtte for ideelle tilbydere som ønsker å omstille driften til ny institusjonsmodell, og legge frem forslag om dette for Stortinget.

6. Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget om hvordan institusjonsbarnevernet på sikt kan skjermes mot anbud, slik at ideelle tilbydere i stedet får langsiktige kontrakter basert på kvalitetskriterier.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen inviterte til skriftlig høring om representantforslaget og mottok i alt ni høringsuttalelser innen fristen 24. april 2026.

Representantforslaget har vært forelagt Barne- og familiedepartementet til uttalelse. Svarbrevet av 24. april 2026 fra statsråd Lene Vågslid er vedlagt innstillingen.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hashim Abdi, lederen Bente Estil og Benjamin Jakobsen, fra Fremskrittspartiet, Liv Gustavsens, Silje Hjemdal og Morgan Langfeldt, fra Høyre, Haagen Poppe og Tone Wilhelmsen Trøen, fra Sosialistisk Venstreparti, Mirell Høyer-Berntsen, fra Miljøpartiet De Grønne, Siren Julianne Jensen, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til at institusjonsbarnevernet er en sentral del av samfunnets tilbud til barn og unge med behov for omsorg og

oppfølging utenfor hjemmet. Det er avgjørende at tilbudet holder høy faglig kvalitet, er tilgjengelig når behov oppstår, og gir trygge og stabile rammer for den enkelte. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i utformingen og utviklingen av tjenestene.

Komiteen merker seg at forslagsstilleren viser til Stortingets tidligere målsetting om å øke den ideelle andelen av institusjonsplassene i barnevernet samt utviklingen i fordelingen mellom offentlige, ideelle og kommersielle aktører de senere år. Komiteen viser til at organiseringen av institusjonsbarnevernet må vurderes i lys av behovet for kapasitet, kvalitet, kompetanse og fleksibilitet samt evnen til å møte endrede og sammensatte behov blant barn og unge som trenger institusjonsplass.

Komiteen mener det sentrale må være at ressursene benyttes på en måte som sikrer et best mulig tilbud til barna, god beredskap og forsvarlig bruk av skattebetalernes penger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet deler forslagsstillers engasjement for å bygge mer ideell kapasitet i institusjonsbarnevernet. Det viktigste for Arbeiderpartiet er å sikre at alle barn som av ulike årsaker trenger opphold på barnevernsinstitusjon, skal få et best mulig tilbud som gir dem trygghet, og som er klart når de trenger det. Disse medlemmer viser til at de ideelle tilbyderne med sin lange erfaring og tydelige verdier bidrar til dette gjennom å levere tilbud av høy kvalitet.

Disse medlemmer mener det er viktig at man fortsetter å styrke det offentlige og ideelle tilbudet i barnevernet, og jobber for å gjøre barnevernet mer stabilt og forutsigbart, blant annet gjennom mer langsiktige avtaler som reduserer bruken av anbud og enkeltkjøp. Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev fra 24. april 2026. Her vises det blant annet til at Arbeiderparti-regjeringen, sammen med det rødgrønne flertallet på Stortinget, har prioritert 1,3 mrd. kroner til det statlige barnevernet i perioden 2022–2026. Det har også blitt prioritert 434 mill. kroner for å styrke, omstille og øke antall statlige og ideelle institusjonsplasser. Grunnkapasiteten er økt med 14 pst. fra 2021 til 2025.

Disse medlemmer deler statsrådets syn på at hovedprioriteringen til Bufdir og Bufetat fremover må være å sikre at bistandsplikten blir ivaretatt, slik at alle barna som trenger opphold i institusjon, får en tilpasset og forsvarlig plass når kommunen ber om det. Disse medlemmer ser positivt på utviklingen, der brudd på bistandsplikten har blitt redusert med om lag to tredeler i 2025, sammenlignet med 2024. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet i regjering, har staket ut en ny kurs for innretningen av institusjonsbarnevernet gjennom kvalitetsløftet i barnevernet, som Stortinget vedtok våren 2025, jf. Prop. 83 L (2024–2025) og Innst. 524 L (2024–2025). Det

er blant annet satt av 75 mill. kroner til pilotering av ny innretning, der målet er å gi et helhetlig og bedre tilpasset omsorgs- og hjelpetilbud til de barna som er avhengige av et institusjonstilbud.

Disse medlemmer viser til at forslagsstiller legger opp til store omlegginger i institusjonsbarnevernet, omlegginger som krever betydelige ressurser, og som skal gjennomføres over svært kort tid. Disse medlemmer viser til at det allerede pågår store og viktige omstillinger i institusjonsbarnevernet, parallelt med at det fortsatt er høy risiko for brudd på bistandsplikten, og er derfor bekymret for konsekvensene ytterligere endringer vil ha for stabiliteten i tilbudet til barna. Disse medlemmer mener det er nødvendig å styrke den ideelle kapasiteten, men at dette må skje i et forsvarlig tempo og på en måte der hensynet til ressursbruk og barns beste ivaretas.

Disse medlemmer støtter forslagsstillers syn på at ideelle tilbydere må inkluderes i arbeidet med omstillingen til en ny institusjonsmodell i tråd med Kvalitetsløftet.

Disse medlemmer deler målsettingen om å styrke det ideelle barnevernet, men deler samtidig statsrådets vurdering av at det kan være krevende å skulle konvertere enkeltkjøpsavtaler med kommersielle aktører til mer langsiktige driftsavtaler med ideelle aktører. Målet må være å redusere behovet for nye enkeltkjøp gjennom økt grunnkapasitet og langsiktige avtaler med gode og seriøse aktører, men at dette må skje på en måte som ikke gjør at barn må flyttes fra en institusjon til en annen på grunn av politiske valg.

Disse medlemmer viser til at grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet er styrket med 14 pst. siden 2021. Disse medlemmer er enige med forslagsstiller i at en god grunnkapasitet er nødvendig for at man skal unngå at barn må vente på en forsvarlig institusjonsplass, eller flytte langt for å få det, uten at det er faglige grunner til det. Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svar skriver at vurderingene som gjøres når det gjelder behovet for institusjonsplasser, må ta hensyn til at behovene kan variere. Disse medlemmer mener videre det er gode grunner for at det offentlige i all hovedsak selv skal drive akuttinstitusjonene i barnevernet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fortsette å øke grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet og sikre at akuttberedskapen i all hovedsak drives i offentlig regi.»

Disse medlemmer viser til at det i statsbudsjettet for 2024 ble bevilget 10 mill. kroner til en etableringsstøtte for å øke antallet ideelle institusjonsplasser. Disse medlemmer viser til at erfaringene med etableringsstøtten ikke var gode nok til at den ble videreført. Disse medlemmer understreker likevel at

ambisjonen om at ideelle skal bidra inn i ny institusjonsinnretning, tilsier at man på andre måter må redusere risikoen ved store investeringer og gi aktørene trygghet for at tilbudet vil bli brukt når investeringen er gjort. Disse medlemmer legger til grunn at departementet følger opp at dette blir ivaretatt i dialogen mellom Bufdir og de ulike aktørene.

Disse medlemmer deler forslagsstillers syn på behovet for mer langsiktighet og mindre anbud i institusjonsbarnevernet. Dette vil gi mer stabilitet i tjenesten og være til barnas beste.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge en langsiktig plan for fortsatt økt grunnkapasitet i institusjonsbarnevernet, der ideelle tilbydere inngår med betydelig andel og langsiktige kontrakter, og slik at bruken av anbud i institusjonsbarnevernet reduseres.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er enige i at institusjonsbarnevernet må ha tilstrekkelig kapasitet, høy kvalitet og stabile rammer for barn som trenger et tilbud utenfor hjemmet.

Disse medlemmer vil samtidig understreke at det avgjørende ikke er om institusjonsplassene drives av offentlige, ideelle eller kommersielle aktører, men kvaliteten i tilbudet og evnen til å se og følge opp hvert enkelt barn. Disse medlemmer mener derfor at utviklingen av institusjonsbarnevernet må styres etter barnas behov og kvaliteten på tilbudet, ikke ut fra mål om bestemte eierandeler.

Disse medlemmer mener utfordringene i institusjonsbarnevernet er større og mer sammensatte enn spørsmålet om hvem som driver plassene. Det er etter disse medlemmers syn ikke tilstrekkelig bare å øke antall institusjonsplasser dersom man ikke samtidig styrker innholdet i tilbudet og den individuelle oppfølgingen av barna.

Disse medlemmer vil understreke at barn i institusjonsbarnevernet har svært ulike utfordringer og behov. Noen barn trenger omsorg, trygghet og stabilitet, mens andre har alvorlige utfordringer knyttet til rus, vold, kriminalitet eller psykisk helse. Disse medlemmer mener derfor det er behov for større differensiering og tydeligere oppdeling av institusjonstilbudet enn i dag, slik at barn ikke i for stor grad plasseres sammen på tvers av svært ulike behov og utfordringer.

Disse medlemmer mener institusjonsbarnevernet i større grad må innrettes slik at hvert enkelt barn får et tilpasset tilbud med tydelig innhold, stabile voksne og tett oppfølging. Målet må være hjelp, utvikling og trygghet for barnet – ikke oppbevaring.

Disse medlemmer viser videre til statsrådets vurdering av behovet for et mer fleksibelt og differensiert institusjonstilbud, og merker seg at regjeringen også

legger til grunn at det fortsatt vil være behov for både offentlige, ideelle og kommersielle aktører for å sikre tilstrekkelig kapasitet og kvalitet.

Disse medlemmer mener derfor at det offentliges viktigste oppgave må være å stille tydelige kvalitetskrav, sikre god oppfølging og føre kontroll med tilbudene, uavhengig av hvem som driver institusjonene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil understreke at institusjonsbarnevernet ivaretar noen av de mest sårbare barna i samfunnet, og at det er et grunnleggende ansvar for fellesskapet å sikre høy kvalitet, stabilitet og forutsigbarhet i tilbudet. Disse medlemmer viser til at barnevernet er en kjerneoppgave for det offentlige, og at hensynet til barnas beste, faglig kvalitet og langsiktighet må veie tyngre enn hensyn til marked og konkurranse. Disse medlemmer vil samtidig fremheve den viktige rollen ideelle aktører spiller i institusjonsbarnevernet. Ideelle virksomheter bidrar med høy faglig kompetanse, langsiktighet og et verdigrunnlag som setter barnas behov i sentrum, og utgjør en sentral del av et trygt og kvalitativt godt barnevernstilbud.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til at Stortinget i 2018 vedtok at andelen ideelle institusjonsplasser skal økes til om lag 40 pst., samtidig som den offentlige andelen ikke skal reduseres. Dette medlem mener dette vedtaket fortsatt bør ligge til grunn for utviklingen av institusjonsbarnevernet, og at innsatsen bør rettes mot å følge opp og realisere dette i praksis.

Dette medlem deler forslagsstillernes mål om å styrke den ideelle og offentlige delen av barnevernet og redusere innslaget av kommersielle aktører, og støtter intensjonen bak representantforslaget. Samtidig vil dette medlem peke på at flere av forslagene innebærer økonomiske og strukturelle konsekvenser som må vurderes i de ordinære budsjettprosessene.

Dette medlem viser til forslaget om å øke den ideelle andelen til 40 pst. innen 2030. Dette medlem viser til at et tilsvarende mål allerede er vedtatt av Stortinget, som vist til innledningsvis. Dette medlem mener oppfølging av eksisterende vedtak er viktigere enn å fastsette nye måltall, og støtter på denne bakgrunn ikke forslaget.

Dette medlem viser til forslaget om å inkludere ideelle aktører i arbeidet med omstillingen til ny institusjonsmodell (tun-modellen). Dette medlem vil understreke betydningen av å involvere ideelle aktører og relevante fagmiljøer i utviklingen av tjenestene. Dette er etter dette medlemms syn et tiltak som ikke har direkte budsjettmessige konsekvenser, men som kan bidra til bedre kvalitet og forankring i sektoren. Dette medlem støtter derfor forslaget.

Dette medlem viser til forslaget om å gi ideelle aktører forrang ved konvertering av enkeltkjøp til driftsavtaler og ved behov for økt kapasitet. Dette medlem vil vise til at slike prioriteringer kan ha økonomiske konsekvenser og påvirke ressursbruken i sektoren. Dette medlem mener slike spørsmål må vurderes i en budsjettmessig sammenheng, og støtter derfor ikke forslaget.

Dette medlem viser til forslaget om å øke grunnkapasiteten og sikre overkapasitet og akuttberedskap i offentlig og ideell regi. Dette medlem vil peke på at dette er tiltak som innebærer betydelige økte kostnader til både investering og drift. Dette medlem støtter derfor ikke forslaget.

Dette medlem viser til forslaget om å utrede etablerings- og omstillingsstøtte for ideelle tilbydere. Dette medlem vil understreke at dette er et utredningsforslag som i seg selv ikke innebærer direkte budsjettvedtak. Økt kunnskap om hvordan ideelle aktører kan styrkes i tråd med Stortingets mål, er etter dette medlems syn hensiktsmessig. Dette medlem støtter derfor forslaget.

Dette medlem viser til forslaget om å fremme en sak for Stortinget om hvordan institusjonsbarnevernet på sikt kan skjermes mot anbud og legge til rette for langsiktige avtaler med ideelle aktører. Dette medlem vil understreke at dette berører sentrale prinsipper om organisering av velferdstjenester og forholdet mellom offentlig, ideell og kommersiell sektor. Dette medlem mener en slik gjennomgang vil bidra til et bedre beslutningsgrunnlag og kan gjennomføres uten direkte budsjettkonsekvenser. Dette medlem støtter derfor forslaget, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget om hvordan institusjonsbarnevernet på sikt kan skjermes mot anbud, slik at ideelle tilbydere i stedet får langsiktige kontrakter basert på kvalitetskriterier.»

Dette medlem vil samtidig understreke behovet for å følge opp tidligere vedtak om økt ideell andel og redusert kommersialisering i barnevernet, og at dette bør skje på grunnlag av oppdatert kunnskap om utviklingen i sektoren.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen redegjøre for status for oppfølgingen av Stortingets vedtak om å øke andelen ideelle institusjonsplasser i barnevernet til om lag 40 pst. samt for utviklingen i fordelingen mellom offentlige, ideelle og kommersielle aktører, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av videre oppfølging.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at institusjonsbarnevernet skal ivareta noen av de mest sårbare barna i samfunnet, og at det

derfor er avgjørende at tilbudet holder høy faglig kvalitet og gir stabile og trygge rammer.

Dette medlem er positiv til å styrke den ideelle andelen i institusjonsbarnevernet og tilrettelegge for mer langsiktige og forutsigbare samarbeidsformer. Ideelle aktører kan bidra til kontinuitet, faglig utvikling og et tydelig formål rettet mot barnets beste.

Samtidig vil komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne understreke at utviklingen av institusjonstilbudet må skje på en måte som sikrer tilstrekkelig kapasitet og tilgjengelighet i tjenesten. I en situasjon der behovet for institusjonsplasser er stort og sammensatt, er det avgjørende at endringer ikke fører til redusert tilbud eller dårligere beredskap.

Disse medlemmer mener derfor at sammensetningen av offentlige, ideelle og andre aktører må vurderes med utgangspunkt i hva som best sikrer kvalitet, stabilitet og tilgang på plasser for barna som trenger det.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget allerede i 2018 vedtok at ideelle aktører skal stå for 40 pst. av institusjonsplassene innen 2025, og at dette målet ikke er nådd. Dette medlem mener at dette er alvorlig, og at dagens situasjon med økende bruk av kommersielle enkeltkjøp og manglende styring fra Bufdir svekker både kvalitet og forutsigbarhet for barna.

Dette medlem mener representantforslaget gir en helhetlig og realistisk modell for å styrke ideelles rolle, sikre grunnkapasitet og legge til rette for omstilling til ny institusjonsmodell. Dette medlem viser til at offentlige og ideelle aktører skal utgjøre hovedmodellen i institusjonsbarnevernet, og at anbud i størst mulig grad bør erstattes av langsiktige kvalitetsbaserte avtaler.

Dette medlem viser til alle utredninger som har vært på institusjonsfeltet de siste årene, og mener kunnskapen er til stede uten behov for ny utredning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inkludere ideelle tilbydere i arbeidet med omstillingen til ny institusjonsmodell (tun-modell), jf. kvalitetsløftet i barnevernet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen etablerings- og omstillingsstøtte for ideelle tilbydere som ønsker å omstille driften til ny institusjonsmodell, og legge denne frem for Stortinget.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å øke den ideelle andelen av institusjonsplassene i barnevernet til 40 pst. innen 2030. Den offentlige andelen institusjonsplasser skal ikke reduseres.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ideelle barnevernsaktører gis forrang ved konvertering av enkeltkjøp til driftsavtaler og ved behov for økt institusjonskapasitet.»

«Stortinget ber regjeringen øke grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet og sikre at akuttberedskapen drives i offentlig og ideell regi. Grunnkapasiteten skal beregnes med en tilstrekkelig overkapasitet for å ta høyde for variasjoner i etterspørsel og akuttsituasjoner.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen inkludere ideelle tilbydere i arbeidet med omstillingen til ny institusjonsmodell (tun-modell), jf. kvalitetsløftet i barnevernet.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fortsette å øke grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet og sikre at akuttberedskapen i all hovedsak drives i offentlig regi.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge en langsiktig plan for fortsatt økt grunnkapasitet i institusjonsbarnevernet, der ideelle tilbydere inngår med betydelig andel og langsiktige kontrakter, og slik at bruken av anbud i institusjonsbarnevernet reduseres.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen etablerings- og omstillingsstøtte for ideelle tilbydere som ønsker å omstille driften til ny institusjonsmodell, og legge denne frem for Stortinget.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget om hvordan institusjonsbarnevernet på sikt kan skjermes mot anbud, slik at ideelle tilbydere i stedet får langsiktige kontrakter basert på kvalitetskriterier.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen redegjøre for status for oppfølgingen av Stortingets vedtak om å øke andelen ideelle institusjonsplasser i barnevernet til om lag 40 pst. samt for utviklingen i fordelingen mellom offentlige, ideelle og kommersielle aktører, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av videre oppfølging.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sørge for å øke den ideelle andelen av institusjonsplassene i barnevernet til 40 pst. innen 2030. Den offentlige andelen institusjonsplasser skal ikke reduseres.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen sørge for at ideelle barnevernsaktører gis forrang ved konvertering av enkeltkjøp til driftsavtaler og ved behov for økt institusjonskapasitet.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen øke grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet og sikre at akuttberedskapen drives i offentlig og ideell regi. Grunnkapasiteten skal beregnes med en tilstrekkelig overkapasitet for å ta høyde for variasjoner i etterspørsel og akuttsituasjoner.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:250 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Kjersti Toppe om å øke andelen institusjonsplasser i ideelle barnevernsinstitusjoner – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 21. mai 2026

Bente Estil

leder

Liv Gustavsen

ordfører

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref
2026/5449

Vår ref
26/1235-

Dato
24. april 2026

Svar på forespørsel om vurdering av Dokument 8:250 S (2025-2026) om økning av andelen ideelle institusjonsplasser i barnevernet

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen om seks forslag fra stortingsrepresentanten Kjersti Toppe knyttet til å øke andelen ideelle plasser i institusjonsbarnevernet. De seks forslagene blir vurdert hver for seg under.

Innledning

Regjeringens overordnede mål på institusjonsområdet er at barna som ikke kan bo hjemme og trenger opphold på barnevernsinstitusjon, skal få en tilpasset institusjonsplass når de trenger det. Det krever et samlet tilbud med tilstrekkelig kapasitet og god nok kvalitet til å ivareta bistandsplikten overfor kommunene, samtidig som kostnadskontrollen er god. Det har over noen år vært utfordringer med både kapasiteten og kvaliteten i tilbudet, parallelt med en betydelig kostnadsvekst, noe som er bakgrunnen for at regjeringen har gjort betydelige budsjettprioriteringer og gjennomført en rekke aktiviteter på området, herunder:

- Prioritert 1,3 mrd. kroner til statlig barnevern som følge av flere barn og økte priser i perioden 2022-2026, og i samme periode prioritert over 400 mill. kroner for å styrke, omstille og øke antall statlige og ideelle institusjonsplasser.
- Gjennomført en områdegjennomgang, som nå følges opp med konkrete tiltak. Bufdir har igangsatt en rekke tiltak for bedre styring og kostnadskontroll:
 - Faglige og organisatoriske endringer i institusjonstilbudet, med sikte på mindre differensiering og mer fleksibilitet.

- Bedre bruk av ideelle og kommersielle leverandører, blant annet gjennom ny langsiktig plan for dimensjonering av tilbudet.
- Tydeligere faglig og økonomisk styring, herunder normering av tilbudet.
- Skapt mer ro i markedet ved å tydeliggjøre at vi skal ha et betydelig innslag av ideelle aktører, og at det samtidig er behov for langsiktig kommersiell kapasitet.
- Beskrevet ønsket ny innretning i meldingsdelen av Prop 83 L (2024-2025) *Kvalitetsløftet*, samt prioritert 75 mill. kroner til pilotering av denne.
- Nedsatt og hatt på høring ekspertutvalg om styring og organisering av det statlige barnevernet.

Selv om situasjonen med manglende kapasitet fremdeles er utfordrende, og det fortsatt er behov for et mer fleksibelt institusjonstilbud med høyere kapasitet, ser vi nå en klar bedring av situasjonen i 2025 og så langt i 2026. Grunnkapasiteten i tilbudet er økt med 14 pst. fra 2021 til i dag. Antall tilfeller der Bufetat ikke har tilbudt kommunene et institusjonstiltak innen rimelig tid (egenvurderte brudd på bistandsplikten), er redusert med om lag 2/3 i 2025, fra 151 i 2024 til 54 i 2025.

Hovedprioriteringen til Bufdir og Bufetat fremover må være at bistandsplikten blir ivaretatt, slik at barna får et riktig og godt tilbud når de trenger det, og at dette skjer på en måte som sikrer god kostnadskontroll og effektiv drift. Samtidig skal de både pilotere ny innretning av institusjonstilbudet, jf. *Kvalitetsløftet*, og så langt som mulig iverksette ny innretning innenfor både eksisterende og ny kapasitet. Målet er større og mer fleksible institusjoner som kan tilpasse seg barnets behov, også når behovene endrer seg. Barn skal flytte mindre og få mer stabilitet og ro. Parallelt med dette arbeidet pågår det oppfølging i både direktoratet og i etaten av områdegjennomgangen og av ekspertutvalget som vurderte styringen og organiseringen av det statlige barnevernet (Stene II). I sum pågår det flere store prosesser i utviklingen og driften av institusjonsområdet. Alt dette krever god, tydelig og fokusert styring.

Arbeiderparti-regjeringen deler representantens ønske om et betydelig og langsiktig innslag av ideelle aktører i institusjonsbarnevernet. Jeg mener vi fører en politikk som ivaretar intensjonen i noen av representantens forslag. Andre forslag medfører å pålegge direktoratet og etaten ytterligere detaljerte føringer for innretning og drift av institusjonstilbudet. Gitt utfordringene med kapasiteten og kvaliteten i tilbudet, sammen med summen av de ovennevnte planlagte og pågående prosessene på institusjonsområdet fremover, vil det være svært uheldig. Jeg mener derfor at alle representantens forslag bør avvises, og vil begrunne dette ytterligere under.

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for å øke den ideelle andelen av institusjonsplassene i barnevernet til 40 prosent innen 2030. Den offentlige andelen institusjonsplasser skal ikke reduseres.

En økning av den ideelle andelen, uten at den statlige andelen reduseres, innebærer nødvendigvis en utfasing av kommersielle plasser. Den ideelle andelen er i dag på om lag 26 prosent av oppholdsdøgnene, så forslaget vil innebære betydelige endringer på relativt kort tid.

Jeg vil presisere at forslaget vil ha betydelige økonomiske konsekvenser, selv om det ikke har vært tid til å gjøre konkrete beregninger ifm. denne uttalelsen. Det vil være overgangskostnader i form av tomgangskapasitet, og antakelig store varige kostnader i form av høyere priser. En gjennomføring av forslaget vil også ha betydelig faglig risiko, da det ikke er klart hvorvidt de ideelle leverandørene vil kunne levere en kapasitet av dette omfanget, med tilstrekkelig kvalitet og geografisk spredning.

Jeg mener derfor at representantens tilnærming ikke er veien å gå i en situasjon der vi står foran store faglige, strukturelle og muligens organisatoriske endringer i institusjonsbarnevernet. Ap-regjeringens tilnærming er at vi skal styrke den statlige kapasiteten og ha et betydelig og langsiktig innslag av ideelle aktører, men at det også vil være behov for private, kommersielle aktører i det statlige barnevernet fremover.

Vi har vært tydelige på at regjeringens linje er et langsiktig samarbeid med seriøse aktører. Jeg mener at stabilitet og langsiktighet er viktig for den faglige og kvalitetsmessige utviklingen av tilbudet. Økt grunnkapasitet, det vi si statlige plasser og rammeavtaleplasser med garantier, gjør oss bedre i stand til å sikre at kjøp av tjenester gjøres innenfor faglige og økonomiske rammer, og i mindre grad ut fra avhengighet av de private leverandørene, ofte som kortsiktige enkeltkjøp.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen inkludere ideelle tilbydere i arbeidet med omstillingen til ny institusjons-modell (tun-modell), jf. Kvalitetsløftet.

Våren 2025 la regjeringen frem Prop. 83 L (2024–2025) *Kvalitetsløftet*, med en meldingsdel som beskrev målet om en ny retning for institusjonsbarnevernet. Institusjonstilbudet skal gradvis omstilles til mer fleksible institusjoner, som bedre kan ivareta barn med ulike behov. Målet er at barna skal få bedre hjelp der de bor, og slippe å måtte flytte mellom institusjoner når behovene endrer seg. Meldingen fikk bred støtte i Stortinget.

Regjeringen var i *Kvalitetsløftet* tydelig på at den nye retningen for institusjonstilbudet skal gjelde uavhengig av eierskap, og at også de private aktørene vil måtte tilpasse seg en ny innretning. Jeg viser også til følgende omtale i meldingen:

Det er ønskelig og nødvendig at det videreføres og bygges langsiktig privat kapasitet der aktørene er fleksible nok til å utvikle tilbudet i tråd med den nye

retningen. Samarbeidet med private leverandører i en mer fleksibel driftsmodell skal utvikles i tett dialog med aktørene, og omstillingene skal skje på en måte som gir forutsigbarhet.

Omstillinger i institusjonstilbudet vil måtte skje stegvis og planmessig, jf. omtale over. Dette gjelder også bruken av private leverandører, lokalisering av statlige og private institusjoner, samt dimensjonering av tilbudet regionalt og nasjonalt. Omstillinger må hensynta de til enhver tid gjeldende økonomiske og faglige rammene. Det er et mål for regjeringen at kapasitet og beredskap i Bufetats egne institusjoner bygges opp videre. Regjeringen ønsker også et langsiktig og betydelig innslag av ideelle aktører.

Jeg vil presisere at omstillinger mot ny innretning vil være ressurskrevende, og at den må skje over tid. Erfaringene fra den pågående piloteringen må også ses hen til. Samtidig vil jeg påpeke at Bufdir allerede har fått føringer om å igangsette dette arbeidet, innenfor rammene av bistandsplikten og kostnadskontroll. Bufdir utarbeider også en langtidsplan for dimensjonering av institusjonskapasiteten, der det vil ses hen til ambisjonene omtalt i meldingen. Disse ambisjonene er formidlet til leverandørene, eksempelvis på Bufdirs leverandørkonferanse høsten 2025 og i dialogmøte om oppfølging av intensjonsavtale med de ideelle om leveranser av barnevernsinstitusjonstjenester. Som nevnt over har også regjeringen et generelt mål om et betydelig og langsiktig innslag av ideelle aktører, og Bufdir har jevnlig og tett dialog med leverandørene. Jeg mener derfor at intensjonen bak representantens forslag allerede er godt ivaretatt.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at ideelle barnevernsaktører gis forrang ved konvertering av enkeltkjøp til driftsavtaler og ved behov for økt institusjonskapasitet.

Regjeringen vil gjennom oppbygging av grunnkapasiteten redusere omfanget av enkeltkjøp, slik at flere barn ivaretas i et langsiktig drevet tilbud, enten dette er statlig eller rammeavtalebasert. Bufdir har i tildelingsbrev for 2026 fått føringer om å prioritere utvikling og utnyttelse av den statlige kapasiteten, at det er ønskelig med et langsiktig og betydelig innslag av ideelle aktører og at det i dialogen med de kommersielle leverandørene, og i de konkrete anskaffelsene, skal legges til rette for at de kan bygge langsiktig kapasitet. I tillegg skal utviklingen av tilbudet være i tråd med ny innretning, herunder at institusjonene skal være mer fleksible. Alle disse elementene skal legge til rette for en reduksjon i omfanget av enkeltkjøp.

Tilbud om enkeltkjøp leveres i all hovedsak av de kommersielle leverandørene. Det er derfor litt uklart hvordan en inngått avtale om plassering i form av enkeltkjøp (fra en kommersiell leverandør), kan «konverteres» til en mer langsiktig avtale med en ideell leverandør. Jeg vil også presisere at det i veldig liten grad er driftsavtaler i det statlige barnevernet, men i all hovedsak rammeavtaler med eller uten kjøps- og leveransegarantier.

Barn i tiltak anskaffet som enkeltkjøp, bør ikke flytte mer enn nødvendig. En reduksjon i omfanget av enkeltkjøp, må derfor skje som følge av en gradvis oppbygging av grunnkapasitet til erstatning for kapasitet som i dag leveres som enkeltkjøp. Det kan også tenkes at enkeltkjøp i noen tilfeller kan innføres i rammeavtaler med aktøren som leverer enkeltkjøpet, men disse vil som regel være kommersielle.

Jeg viser til min vurdering av forslag 1 og 2 når det gjelder min tilnærming til utvikling av grunnkapasiteten.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen øke grunnkapasiteten i institusjonsbarnevernet og sikre at akuttberedskaper drives i offentlig og ideell regi. Grunnkapasiteten skal beregnes med en tilstrekkelig overkapasitet for å ta høyde for variasjoner i etterspørsel og akutt-situasjoner.

Som nevnt over har det de siste fem årene blitt prioritert betydelige midler for å sikre en tilstrekkelig kapasitet til å ivareta bistandsplikten. Mye av dette har gått til å kompensere for økte priser, men grunnkapasiteten har samtidig blitt økt med 14 prosent. Bistandspliktbruddene er redusert betydelig, og kostnadskontrollen er bedre.

Grunnkapasiteten økes i hovedsak som følge av prioriteringer i de ordinære budsjettprosessene, selv om etaten også kan øke kapasiteten innenfor eksisterende rammer til en viss grad. Økt utnyttelse av eksisterende kapasitet i statlige institusjoner og innenfor rammeavtaler med garantier, bidrar også til å øke tilbudet. Departementets grunnlag til budsjettprosessene er erfaringsbaserte behovsvurderinger fra Bufdirs regioner om behovet for plasser fremover, for å ivareta bistandsplikten på en god måte. Disse vurderingene må hensynta at behovene kan variere over tid.

Jeg vil presisere at det over tid har vært en faglig målsetning at barn med behov for opphold i akuttinstitusjoner, skal motta et statlig tilbud. Grunnkapasiteten på akutfeltet er derfor innrettet med en statlig andel på om lag 95 prosent.

Jeg viser for øvrig til omtalen av grunnkapasitet og regjeringens tilnærming under forslag 1 og 2.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede en egen etablerings- og omstillingsstøtte for ideelle tilbydere som ønsker å omstille driften til ny institusjonsmodell, og legge frem forslag om dette for Stortinget.

Vi har erfaringer med dette tiltaket. For budsjettåret 2024 ble det prioritert 10 mill. kroner til en utprøving av etableringsstøtte som virkemiddel for å øke tallet på ideelle institusjonsplasser. Basert på vurderinger av hvordan etableringsstøtten best kunne innrettes, innvilget Bufdir etableringsstøtte til fem ideelle leverandører der det ble vurdert at kapasiteten var nyopprettet og krevde tilsetning av personale. Det ble innvilget

etableringsstøtte til drift av 16 plasser i 30 dager i etableringsperioden, altså før barn ble innvilget plass.

De 16 plassene var plasser Bufdir og Bufetat allerede hadde inngått avtaler om. Erfaringen var at etableringsstøtten hadde liten virkning, da dette var plasser Bufdir ville hatt tilgjengelig uavhengig av tildelt etableringsstøtte. Videre ble det vurdert at støtten i liten grad kan brukes til å stimulere til økt vekst av ideelle institusjonsplasser, da midlene måtte brukes innværende budsjettår, og at det tar tid å bygge opp ny kapasitet. I praksis fungerte dermed etableringsstøtten som en betaling for en ekstra måned i oppstartsperioden, for plasser som Bufdir altså ville ha inngått avtale om uansett.

Jeg mener, også basert på fagdirektoratets vurdering da tiltaket ble evaluert, at erfaringene fra denne utprøvingen tilsier at etableringsstøtte ikke er et effektivt virkemiddel. I tillegg vil en slik etableringsstøtte kunne være i motstrid til regjeringens tilnærming om at Bufdir skal innrette innkjøpene sine på faglig grunnlag.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget om hvordan institusjonsbarnevernet på sikt kan skjermes mot anbud, slik at ideelle tilbydere i stedet får langsiktige kontrakter basert på kvalitetskriterier.

Jeg viser til omtalen over om gjennomførte og planlagte prosesser på institusjonsområdet. Vi arbeider nå mot et styrket og mer fleksibelt statlig tilbud med høyere kapasitet, flere langsiktige avtaler med private leverandører og en reduksjon i omfanget av enkeltkjøp. Jeg vil også presisere at rammeavtalene inngått med de ideelle leverandørene høsten 2022, ble gjort tidsubestemte.

Alt dette vil samlet sett redusere både omfanget av anbudskonkurranser generelt, og av andre kjøp innrettet med innslag av anbud (enkeltkjøp).

Med hilsen

Lene Vågslid

Brevet er elektronisk godkjent

Kopi

Ingrid Sand
Kjersti Benum